

РОЗДІЛ 10 СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 343.148

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/155>

НАПРАВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ З ОДНОГО СУДУ ДО ІНШОГО В МЕЖАХ ЮРИСДИКЦІЇ РІЗНИХ АПЕЛЯЦІЙНИХ СУДІВ

TRANSFER OF CRIMINAL PROCEEDINGS FROM ONE COURT TO ANOTHER WITHIN THE JURISDICTION OF DIFFERENT APPELLATE COURTS: CURRENT STATUS

Карандась М.В., студент III курсу факультету правничих наук
Національний університет «Кієво-Могилянська академія»

У статті проаналізовано інститут направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів. Висвітлено особливості використання вказаного інституту й виокремлено певний перелік обґрунтувань, з яких кримінальні провадження просять направити до іншого суду в межах юрисдикції різних апеляційних судів та підстави, з яких Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду відмовляє у задоволенні клопотань, наприклад, при направленні клопотання про об'єднання матеріалів кримінального провадження або, при поданні клопоту та подань суб'єктів, які не мають на те законом передбачених підстав. Розглянуто питання оскарження ухвал про направлення кримінального провадження, а також питання повторного направлення кримінальних проваджень, вказано на історію використання аналізованого інституту у Кримінально-процесуальному кодексі України та у діючому Кримінальному процесуальному кодексі України та на судову практику Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду щодо направлення з та до вказаного суду кримінальних проваджень та на особливості, які існують при передачі кримінальних проваджень з Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду. Зазначено про важливість розширення переліку осіб, яким надано законодавчу можливість подати клопотання та подання про направлення кримінальних проваджень з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів та надано власну пропозицію про доповнення вказаного переліку особою права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування. Вказано на необхідність аналізу судової практики вищевказаних судів при направленні клопотань та подань про направлення кримінальних проваджень.

Ключові слова: підсудність, зміна підсудності, кримінальне провадження, суд, встановлений законом, направлення.

The article analyzes the institution of referral of criminal proceedings from one court to another within the jurisdiction of various appellate courts. The peculiarities of the use of the specified institution are highlighted and a certain list of justifications is highlighted, on the basis of which criminal proceedings are requested to be sent to another court within the jurisdiction of various appellate courts and the grounds on which the Criminal Court of Cassation as part of the Supreme Court refuses to grant requests, for example, when sending a request for combining the materials of criminal proceedings or, when filing petitions and submissions of subjects who do not have the grounds provided for by law. The issue of appealing decisions on the referral of criminal proceedings, as well as the issue of re-referral of criminal proceedings, was considered, the history of the use of the analyzed institution in the Criminal Procedure Code of Ukraine and the current Criminal Procedure Code of Ukraine and the judicial practice of the Appeals Chamber of the High Anti-Corruption Court regarding referral from and to of the specified court of criminal proceedings and on the peculiarities that exist when criminal proceedings are transferred from the Appellate Chamber of the Higher Anti-Corruption Court. The importance of expanding the list of persons who are given the legislative opportunity to submit petitions and submissions for the referral of criminal proceedings from one court to another within the jurisdiction of various appeal courts was noted, and a proposal was made to supplement the specified list with a legal entity whose legal interests are limited during the pre-trial investigation. The need to analyze the judicial practice of the above-mentioned courts when submitting petitions and submissions on the referral of criminal proceedings is indicated.

Key words: jurisdiction, change of jurisdiction, criminal proceedings, court established by law, referral.

Постановка проблеми. Інститут направлення кримінального провадження з одного суду до іншого є інструментом, який забезпечував дотримання прав особи на справедливий розгляд справи судом, встановленим законом, упродовж розумного строку. Особливу роль у реалізації вказаного інституту відіграє Касаційний кримінальний суд у складі Верховний Суд (далі – ККС ВС), який згідно ч. 3 ст. 34 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) вирішує питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого. Варто зазначити, що ККС ВС достатньо часто відмовляє у задоволенні або повертає подання апеляційних судів, а також клопотання сторін кримінального провадження та потерпілих, тому цікавим є аналіз обґрунтувань направлення вказаних клопотань та подань апеляційних судів до ККС ВС й підстав для залишення вказаних процесуальних документів без задоволення та повернення особам та судам, які вказані клопотання та подання направили. Крім того, варто звернути увагу на питання направлення кримінальних проваджень з та до Вищого антикорупційного суду (далі – ВАКС)

й надати власні пропозиції щодо удосконалення вказаного інституту в цілому.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти застосування інституту направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів були проаналізовані Глотовим М.С., Лазуковою О.А., Михайленком Д.Г. та Сизою Н.П.

Мета дослідження. В цій статті ми маємо на меті проаналізувати інститут направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, дослідити судову практику ККС ВС з аналізованого питання та підстави відмови у задоволенні клопотань та подань апеляційних судів направлених в порядку ст. 34 КПК, а також надати власні пропозиції щодо удосконалення вказаного інституту в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Інститут направлення кримінальних проваджень завжди був тим важелем, який забезпечував права особи на доступ до правосуддя, отже, аналізований інститут не є новим для національного законодавства. Так, в останній редакції Кримінально-процесуального кодексу України 1960 року було зазначено, що питання про передачу справи до суду іншої області вирі-

шується Головою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ чи його заступником. Схожа норма передбачена й у діючому КПК, а саме у ч. 3 ст. 34 КПК, яка вказує, що питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого вирішується колегією суддів ККС ВС за поданням суду апеляційної інстанції або за клопотанням сторін чи потерпілих не пізніше п'яти днів з дня внесення такого подання чи клопотання, про що постановляється вмотивована ухвала.

У цьому аспекті Лазукова О.А. зазначає, що у науці підстави для прийняття рішення про направлення кримінального з одного суду до іншого поділяються на дві групи: обов'язкові (п. 1-4 ч. 1 ст. 34 КПК України) та дискреційні (абз. 6 ч. 1 ст. 34 КПК України). За наявності підстав, передбачених п. 1-4 ч. 1 ст. 34 КПК, суд повинен прийняти рішення про направлення справи до іншого суду. У випадках, коли мають місце одна чи декілька з підстав, передбачених абз. 2 ч. 1 ст. 34 КПК, це рішення приймається на розсуд суду, виходячи з фактичних обставин кримінального провадження [1].

Варто виокремити певний перелік обґрунтувань, з яких кримінальні провадження просять направити до іншого суду в межах юрисдикції різних апеляційних судів та підстави, з яких ККС ВС відмовляє у задоволенні клопотань. Так, одним із таких обґрунтувань є неможливість формування колегії суддів у апеляційних судах з причин задоволення відводів (самовідводів) всіх суддів, які працюють у палатах з розгляду кримінальних справ, наприклад, в ухвалі від 16.01.2021 у справі № 556/1969/18 вказано, що голова апеляційного суду звернувся з поданням до ККС ВС через відсутність достатньої кількості суддів, щоб визначити склад колегії для розгляду справи, адже у судовій палаті з розгляду кримінальних справ апеляційного суду на той момент працювало четверо суддів, водночас троє суддів вже були задіяні у розгляді кримінального провадження й були відведені від розгляду вказаної справи, тому ККС ВС задовольнив вказане подання. Схожими за змістом є ухвали у справах № 296/1220/19, № 334/936/20 та № 317/2782/20. Водночас важливо зазначити, що практика ККС ВС змінилася, й суд почав відмовляти у направленні кримінальних проваджень з підстав недостатньої кількості суддів у судовій палаті з розгляду кримінальних справ. Так, в ухвалі ККС ВС від 01.03.2021 у справі № 590/82/19 зазначено, що відповідно до витягу із протоколу № 2 загальних зборів суддів Сумського апеляційного суду від 10 лютого 2021 року у суді працює сім суддів, двоє у судовій палаті з розгляду кримінальних справ, п'ятеро у судовій палаті з розгляду цивільних справ, тому ККС ВС відмовив у задоволенні клопотання мотивуючи це тим, що у вказаному апеляційному суді не вичерпані усі можливості для формування складу колегії для розгляду кримінальної справи та не обґрунтовано неможливість вирішення зазначеного питання з використанням усіх засобів з організації діяльності та роботи суду, адже запровадження спеціалізації є правом зборів суддів, а не обов'язком відповідно до ч. 2 ст. 18 Закону України «Про судоустрій та статус суддів». Схожими за змістом є ухвали ККС ВС у справах № 295/12635/20, № 591/7684/20.

Ще одним обґрунтуванням, на яке посилаються особи при поданні клопотання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів є те, що два різні кримінальні провадження стосовно одного обвинуваченого перебувають на розгляді у різних судах в межах юрисдикції різних апеляційних судів, і, як наслідок, просять об'єднати кримінальні провадження та визначити підсудність за одним з судів. Так, в ухвалі ККС ВС від 07.12.2020 у справі

№ 361/6355/18 колегія суддів зазначила, що питання про об'єднання кримінальних проваджень не належить до повноважень Верховного Суду, з огляду на положення ст. 34 КПК. Об'єднання матеріалів кримінального провадження здійснюється відповідно до вимог ст. 334 КПК та згідно з правилами, передбаченими ст. 217 КПК. Також подібні висновки викладені й в ухвалях у справах № 195/1130/17 та № 456/3939/14, № 720/268/20.

Важливо звернути увагу й на те, що частим є повернення клопотань з підстав, що сторони, потерпілі або навіть апеляційні суди у поданнях не зазначали жодної із підстав, вказаних у ч. 1 ст. 34 КПК, а також не вказували в який суд має бути направлено кримінальне провадження. Наприклад, в ухвалі від 12.09.2022 у справі № 463/5477/22 зазначено, що подання апеляційного суду не може бути розглянуте в порядку статей 32 та 34 КПК, оскільки у ньому взагалі не зазначено суд, до якого необхідно направити матеріали провадження, а також не наведено обґрунтування необхідності передачі таких матеріалів саме до цього конкретного суду, тому подання має бути повернуто. Схожими за змістом є ухвали ККС ВС у справах № 591/7391/21, № 757/19500/22-к, № 405/5056/22.

Поряд із цим, принагідно виділити й той факт, що клопотання та подання про направлення кримінальних проваджень з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів подають суб'єкти, на яких не розповсюджується право на подання вказаних клопотань. Так, в ухвалі від 02.04.2018 у справі № 127/13/18 вказано, що до Верховного Суду в порядку ст. 34 КПК надійшло звернення Вінницького міського суду Вінницької області про направлення кримінального провадження до Дзержинського міського суду Донецької області, тому, як зазначив ККС ВС, якщо питання ініціюється судом, то згідно з вимогами кримінального процесуального закону воно може бути розглянуто Верховним Судом лише за поданням суду апеляційної інстанції. Таким чином, скерувавши безпосередньо до Верховного Суду своє звернення, суддя Вінницького міського суду не дотримався встановлених кримінальним процесуальним законом форми, порядку та принципу інстанційності вирішення питання про зміну територіальної підсудності, тому вказане звернення задоволено не підлягає. Також акцентувати увагу треба й на ухвалі від 12.09.2019 у справі № 504/2069/19. У вказаній ухвалі зазначено, що особою, яка подала клопотання в порядку ст. 34 КПК є свідок, який відповідно до вказаної статті не є суб'єктом звернення, тому колегія ККС ВС залишила без розгляду вищевказане клопотання. Крім того, подібні висновки є в ухвалях у справах № 186/996/19, № 195/1130/17.

Окрему увагу треба приділити питанню оскарження направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, тому варто проаналізувати ухвалу від 23.09.2022 у справі № 752/3499/18, де колегія суддів зазначила, що ухвала, яка оскаржується, постановлена в порядку статті 34 КПК, за приписами якої рішення суду щодо вирішення питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого оскарженню не підлягають, а спори про підсудність не допускаються. Пунктом 10 статті 3 КПК визначено етапи кримінального провадження, зміст яких розкривається у відповідних главах цього Кодексу. Вирішення питань, передбачених статтею 34 КПК, здійснюється в рамках окремої процедури. Процедура, передбачена статтею 34 КПК, є самостійним видом провадження і не передбачає реалізації Верховним Судом повноважень як суду, який переглядає судові рішення у касаційному порядку. Судові рішення, які можуть бути оскаржені у касаційному порядку, визначаються положеннями статті 424 КПК, до яких рішення, постановлені в порядку ст. 34 КПК, не відносяться, тому колегія суддів відмовила у відкритті касаційного провадження. Схожими

є правові висновки, викладені в ухвалі ККС ВС у справі 991/890/20.

Акцентувати увагу треба й на те, як ККС ВС вирішує питання щодо клопотань, в яких особи просять змінити підсудність, а не направити кримінальне провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, адже виходячи з аналізу Єдиного державного реєстру судових рішень, вказана категорія клопотань є достатньо великою за своєю кількістю. Так, в ухвалі ККС ВС від 24.04.2022 у справі № 522/6180/18 колегія суддів зазначила, що територіальна підсудність здійснення кримінального провадження визначається виключно кримінальним процесуальним законом, а саме положеннями ст. 32 КПК та ч. 2 ст. 132 КПК у випадку вирішення на підставі ухвали слідчого судді питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Натомість на підставі ст. 34 КПК здійснюється процедура направлення кримінального провадження з одного суду до іншого. Так, згідно з ч. 3 указаної статті суд касаційної інстанції наділений повноваженнями у передбачених процесуальним законом випадках вирішувати питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого, тому колегією суддів вказане клопотання було залишено без задоволення. Подібні правові висновки викладені в ухвалях у справах № 463/5477/22 та № 752/8269/22.

Звернути увагу треба й на ухвали ККС ВС, що стосуються направлення кримінальних проваджень з та до ВАКС. Так, в ухвалі від 03.10.2019 у справі № 469/1409/15-к зазначено, що Апеляційна Палата ВАКС (далі – АП ВАКС) звернулася з поданням до ККС ВС про направлення кримінального провадження з ВАКС до Миколаївського апеляційного суду. Так, колегія суддів АП ВАКС вважала, що вказана справа не підсудна ВАКС, водночас ККС ВС не підтримав позицію АП ВАКС й зазначив, що вирішення питань, пов'язаних з передачею на розгляд кримінальних проваджень з ВАКС до іншого суду, у тому числі до іншого апеляційного суду, віднесено до виключної компетенції АП ВАКС. Однак, на відміну від складу суду, визначеного процесуальним законом для здійснення апеляційного провадження, абз. 2 ч. 3 ст. 34 КПК передбачена особлива процедура вирішення питань, пов'язаних з передачею кримінального провадження з ВАКС до іншого суду, відповідно до якої такий розгляд здійснюється колегією у складі п'яти суддів АП ВАКС. Частиною 2 ст. 4 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» передбачено, що територіальна юрисдикція (підсудність) ВАКС поширюється на всю територію України, водночас до повноважень колегії суддів ККС ВС віднесено розгляд питання про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, а також про направлення провадження з одного суду апеляційної інстанції до іншого. Тобто у нормі йдеться про вирішення питання територіальної підсудності кримінальних проваджень у межах різних адміністративно-територіальних одиниць.

Варто також вказати, що після початку роботи ВАКС до ККС ВС було направлено велику кількість клопотань і подань, які були обгрунтовані тим, що кримінальні правопорушення, інкриміноване обвинуваченому, зазначене у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України (далі – КК) та відповідає умовам, визначеним в п. 2 ч. 5 ст. 216 КПК, тому треба висвітлити позицію ККС ВС, яка викладена в ухвалі від 03.12.2020 у справі № 953/13139/20. Так, до ККС ВС надійшло подання апеляційного суду про направлення кримінального провадження до ВАКС, яке мотивовано тим, що воно підслідне згідно ст. 216 КПК Національному антикорупційному бюро України (далі – НАБУ) та згідно примітки ст. 45 КК

є корупційним кримінальним правопорушенням, але колегія суддів ККС ВС не погодилась з вищевказаними доводами апеляційного суду, з огляду на те, що направленню до ВАКС підлягають виключно кримінальні провадження, розгляд яких у судах першої та апеляційної інстанції не закінчено, досудове розслідування яких здійснюється НАБУ або досудове розслідування яких здійснювалося НАБУ та закінчено прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі — САП). У цьому аспекті важливо звернути увагу на думку Глотова М.С. й Михайленка Д.Г., які вказують щодо підсудності ВАКС відноситься кримінальне провадження, якщо одночасно: (1) воно стосується вчинення хоча б одного з корупційних кримінальних правопорушень, передбачених статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 (у випадку вчинення кримінального правопорушення шляхом зловживання службовим становищем) 206-2, 209, 210, 211, 354, 364, 364-1, 365-2, 366-2, 366-3, 368, 368-2, 368-3, 368-4, 368-5, 369, 369-2 КК (критерій «правової кваліфікації»); (2) внаслідок такого кримінального правопорушення настали чи могли настати «тяжкі наслідки» в їх розумінні, наведеному в другому реченні абз. 2 п. 3 ч. 5 ст. 216 КПК (критерій «наявності умов»). А коли йдеться про кримінальні провадження, розслідування в яких розпочато до 22.09.2019 р., обов'язковим для віднесення його до підсудності ВАКС також є те, щоб досудове розслідування в них здійснювало або здійснює НАБУ, і, якщо воно закінчено, щоб його закінчила САП (критерій «сторони обвинувачення») [2].

Цікаво звернути увагу й розглянути питання застосування ст. 34 КПК на стадії досудового розслідування. Так, практика ККС ВС з вказаного питання, наприклад, в ухвалі ККС ВС від 04.07.2019 у справі № 592/8879/19 колегія суддів зазначила, що діючим КПК не встановлено, в який суд необхідно подавати клопотання про скасування заходу забезпечення кримінального провадження у виді арешту майна. Натомість, згідно з ч. 2 ст. 132 КПК клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді подається до місцевого загального суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування. За таких обставин, під час вирішення питання про підсудність поданого клопотання під час досудового розслідування необхідно, у відповідності до загальних засад кримінального провадження, виходити із аналогії закону, та застосовувати норму, яка регламентує подібні правовідносини. Також варто вказати на ухвалу ККС ВС від 25.10.2022 у справі № 639/2571/22 суд голосив, що подання апеляційного суду не може бути розглянуте в порядку ст. 34 КПК, оскільки у ньому ставиться питання про направлення не кримінального провадження з одного суду до іншого, а клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що не узгоджується з повноваженнями касаційного суду за наслідками розгляду подання в порядку ст. 34 КПК. Водночас є й інша практика розгляду клопотань та подань апеляційних судів, направлених під час досудового розслідування, наприклад, в ухвалі ККС ВС від 31.10.2022 у справі № 761/12884/22 колегія суддів задовольнила подання апеляційного суду та вказала, що через зміну місця дислокації відповідного управління Державного бюро розслідування, у зв'язку з введенням воєнного стану на території України, матеріали кримінального провадження, які знаходяться на стадії досудового розслідування, можуть бути передані до іншого суду, в межах юрисдикції різних апеляційних судів. Подібними є висновки ККС ВС у справах № 214/3819/22 та № 607/20455/20.

АП ВАКС притримується позиції, що вирішення питання про розгляд таких заяв, клопотань, скарг під час досудового розслідування по суті або залишення їх без розгляду, повернення, тощо, відноситься до виключної компетенції слідчого судді того суду першої інстан-

ції, до якого вони надійшли. Так, АП ВАКС в ухвалі від 08.10.2019 у справі № 4910/49/19 зазначено, що передбачений ст. 34 КПК порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого, до проваджень, які знаходяться на стадії досудового розслідування не застосовується, а АП ВАКС відповідно до діючого законодавства на стадії досудового розслідування уповноважена переглядати судові рішення слідчих суддів ВАКС у випадках та порядку, передбачених КПК, проте не має можливості направляти з ВАКС до іншого суду матеріали провадження, що знаходяться на стадії досудового розслідування. Також акцентувати увагу треба й на те, що АП ВАКС відмовляє у відкритті провадження щодо повторного направлення матеріалів кримінальної справи, наприклад, в ухвалі АП ВАКС від 13.12.2019 у справі № 707/1711/17 зазначає, що за вимогами ч. 5 ст. 34 КПК спори про підсудність між судами не допускаються та положеннями діючого КПК не передбачено можливості апеляційного оскарження рішення суду про направлення кримінального провадження з одного суду до іншого.

Використання розглядуваного інституту збільшилося з початком повномасштабної агресії РФ проти України, коли розпорядженнями голови Верховного Суду, а згодом і рішеннями Вищої ради правосуддя було змінено, а згодом відновлено територіальну підсудність судових справ судами в яких через неможливість здійснювати правосуддя було зупинено розгляд справ. Так, після відновлення роботи судів від сторін кримінального провадження та потерпілих, як і від апеляційних судів, почали надходити до ККС ВС клопотання та подання про направлення кримінальних проваджень до судів, які раніше розглядали вказані кримінальні провадження до початку військової агресії РФ проти України, тому важливо звернути на доводи сторін кримінального провадження та потерпілих, а також апеляційних судів, і підстави для задоволення або відмови у задоволенні вказаних клопотань та подань апеляційних судів. Однією з підстав відмови у задоволенні клопотань та подань про направлення кримінальних проваджень з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів за останній час є те, що судовий розгляд вже розпочався, адже згідно з абз. 6 ч. 1 ст. 34 КПК до початку судового розгляду у виняткових випадках кримінальне провадження може бути передано на розгляд іншого суду. Наприклад, ухвалою від 28.12.2022 у справі 554/2210/22 було відмовлено у задоволенні клопотання про направлення матеріалів кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів. Відмова у задоволенні клопотання мотивована тим, що судовий розгляд вже розпочато, що, враховуючи положення абз. 6 ч. 1 ст. 34 КПК, унеможливує передачу вказаного кримінального провадження з одного місцевого суду до іншого. Водночас варто висвітлити й ухвалу від 23.01.2023 у справі № 533/1614/22, де колегія суддів ККС ВС підтримала доводи прокурора з огляду на те, що більшість учасників кримінального провадження проживають та працюють на території, яка знаходиться під юрисдикцію суду, до якого прокурор просить направити матеріали вказаного кримінального провадження.

Проаналізувавши КПК та судову практику, варто висловити власні пропозиції щодо удосконалення вказаного інституту, тому акцентувати увагу треба на ухвалу ККС ВС від 27.02.2023 у справі № 641/8399/21, де вказано, що клопотання було подано третьою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, тому колегія суддів вказала, що за змістом закону вирішення зазначеного питання може ініціюватися судом у формі подання, або сторонами кримінального провадження та потерпілим у формі клопотання, водночас особа, яка подала клопотання про направлення матеріалів кримінального провадження з одного суду до іншого

в межах юрисдикції різних апеляційних судів є третьою особою, щодо майна якої вирішується питання про арешт, та відповідно до положень ч. 3 ст. 34 КПК не відноситься до суб'єктів звернення. З цього випливає, що вказані особи знаходяться у нерівному становищі відносно прокурора, який є стороною кримінального провадження й відповідно до ст. 34 КПК має передбачену законом можливість подавати клопотання про направлення матеріалів кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів. Тож варто вказати, що інші особи права чи законні інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування нині позбавлені можливості ініціювати розгляд їхніх клопотань в порядку ст. 34 КПК, тому пропонуємо додати до переліку осіб, чий клопотання можуть розглядатися згідно ч. 3 ст. 34 КПК інших осіб права чи законні інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування.

Висновки. У статті проаналізовано судову практику ККС ВС щодо застосування інституту направлення кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, висвітлено історію використання вказаного інституту, розглянуто питання оскарження та повторного направлення кримінальних проваджень.

Направлення кримінального провадження з одного суду до іншого – кримінальний процесуальний інститут, що забезпечує право особи на доступ до суду та розгляд справи судом, встановленим законом. При порушенні питання щодо направлення кримінального провадження до іншого суду в межах юрисдикції різних апеляційних судів вирішення цього питання належить до компетенції ККС ВС (вирішується колегією в складі 3 суддів), а для випадків, коли йдеться про направлення кримінального провадження з ВАКС – його вирішення належить до компетенції Апеляційної палати ВАКС (вирішується колегією в складі 5 суддів).

Законом визначено суб'єкти звернення до компетентного суду з питання щодо направлення кримінального провадження до іншого суду в межах юрисдикції різних апеляційних судів. Це питання вирішується за клопотанням сторін чи потерпілого, або за поданням суду апеляційної інстанції (поданням складу суду – щодо передачі проваджень з ВАКС до іншого суду).

Поширеним є залишення клопотань сторін та потерпілих, а також подань апеляційних судів без задоволення або повернення їх, тому варто вказати, що кожне подане клопотання та подання має містити обґрунтування підстав подання з посиланням на конкретні норми КПК, має бути вказано суд до якого кримінальне провадження, на думку осіб, які подають, має бути направлено.

Різною є практика ККС ВС про направлення матеріалів кримінального провадження, яке знаходиться на стадії досудового розслідування (йдеться про клопотання та скарги, що подаються слідчому судді). Зокрема, Верховний Суд використовує передачу таких судових справ на стадії досудового розслідування до іншого суду в порядку ст. 34 КПК в разі зміни місцезнаходження органу досудового розслідування в умовах воєнного стану. АП ВАКС послідовно притримується позиції, що вирішенням питання про направлення кримінального провадження, яке знаходиться на досудовому розслідуванні, є компетенцією слідчого судді того суду першої інстанції, до якого вони надійшли. Також особи, які подають вказані клопотання та подання, мають зважати на судову практику.

Варто розширити визначений у ч. 3 ст. 34 КПК перелік осіб, які мають право подавати клопотання щодо направлення кримінальних проваджень з одного суду до іншого в межах юрисдикції різних апеляційних судів, і додати до вказаного переліку іншу особу, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лазукова О.А. Направлення кримінального провадження з одного суду до іншого: окремі питання. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. URL: <file:///Users/mac/Downloads/66197876.pdf> (дата звернення: 08.04.2023).
2. Готов М.С., Михайленко Д.Г. «Тяжкі наслідки» Як складова умови віднесення кримінального провадження до підсудності Вищого антикорупційного суду. *Юридичний вісник України*. URL: <https://yvu.com.ua/tyazhki-naslidky-yak-skladova-umovy-vidnesennya-kryminalnogo-provadhennya-do-pidsudnosti-vyshhogo-antykoryptsijnogo-sudu/> (дата звернення: 10.04.2023).